

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 27. februarja 2014*

„Direktiva 2001/29/ES — Avtorska in sorodne pravice v informacijski družbi — Pojem ‚priobčitev javnosti‘ — Predvajanje del v sobah zdravilišča — Neposredni učinek določb direktive — Člena 56 PDEU in 102 PDEU — Direktiva 2006/123/ES — Svoboda opravljanja storitev — Konkurenca — Izključna pravica do kolektivnega upravljanja avtorskih pravic“

V zadevi C-351/12,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Krajský soud v Plzni (Češka republika) z odločbo z dne 10. aprila 2012, ki je prispela na Sodišče 24. julija 2012, v postopku

OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s.

proti

Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s.,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, K. Lenaerts, podpredsednik Sodišča, v funkciji sodnika četrtega senata, M. Safjan, J. Malenovský, sodnika, in A. Prechal (poročevalka), sodnica,

generalna pravobranilka: E. Sharpston,

sodni tajnik: M. Aleksejev, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. junija 2013,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s. A. Klech in P. Vojíš, odvetnika, in T. Matějichný, agent,
- za Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s. R. Šup, odvetnik,
- za češko vlado M. Smolek in J. Vlácil, agenta,
- za nemško vlado T. Henze in J. Kemper, agenta,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér in K. Szíjjártó, agenta,

* Jezik postopka: češčina.

- za avstrijsko vlado A. Posch, agent,
- za poljsko vlado B. Majczyna, M. Drwięcki, D. Lutostańska in M. Szpunar, agenti,
- za Evropsko komisijo P. Ondrůšek, I. V. Rogalski in J. Samnadda, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 14. novembra 2013

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 3 in 5 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230), člena 16 Direktive 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu (UL L 376, str. 36) ter členov 56 PDEU in 102 PDEU.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s. (v nadaljevanju: OSA), kolektivno organizacijo za upravljanje avtorskih pravic na glasbenih delih, in družbo Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s. (v nadaljevanju: Léčebné lázně), ki upravlja nedržavno zdravstveno ustanovo, ki zagotavlja zdraviliško oskrbo, glede plačila nadomestil za uporabo avtorskih del za dajanje na voljo televizijskih ali radijskih oddaj v sobah te ustanove.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 V uvodni izjavi 23 Direktive 2001/29 je navedeno:

„S to direktivo naj se nadalje uskladi avtorjeva pravica do priobčitve javnosti. To pravico je treba razumeti v širokem pomenu, ki zajema vsakršno priobčitev javnosti, ki ni prisotna na kraju izvora priobčitve. Ta pravica naj zajema vsako tovrstno oddajanje ali retransmisijo dela v javnost po žici ali na brezžični način, vključno z radiodifuznim oddajanjem. Ta pravica naj ne zajema nobenih drugih dejanj.“

- 4 Člen 3 Direktive 2001/29, naslovljen „Pravica priobčitve del javnosti in pravica do dajanja na voljo javnosti predmetov sorodnih pravic“, v odstavku 1 določa:

„Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.“

- 5 Člen 5 Direktive 2001/29, naslovljen „Izjeme in omejitve“, določa:

„[...]

2. Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravice reproduciranja iz člena 2[, naslovljenega ‚Pravica reproduciranja‘,] v naslednjih primerih:

[...]

(e) v zvezi z reproduciranjem oddaj nekomercialnih socialnih institucij, na primer bolnišnic ali zaporov, pod pogojem, da imetniki pravic prejmejo pravično nadomestilo.

3. Države članice lahko predvidijo izjeme in omejitve pravic iz členov 2 in 3 v naslednjih primerih:

[...]

(b) uporaba v korist invalidov, ki je neposredno povezana z invalidnostjo in je nekomercialne narave, v obsegu, ki ga zahteva posamična oblika invalidnosti;

[...]

5. Izjeme in omejitve iz odstavkov [2 in 3] naj se uporabijo le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic.“

6 Člen 4 Direktive 2006/123, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

(1) ‚storitev‘ pomeni vsako pridobitno dejavnost samozaposlene osebe, ki se praviloma opravlja za plačilo, kakor je navedeno v členu [57 PDEU];

[...]“

7 Člen 16 Direktive 2006/123, naslovljen „Svoboda opravljanja storitev“, v odstavku 1 določa:

„Države članice spoštujejo pravico ponudnikov, da storitev opravljajo v državi članici, v kateri sicer nimajo sedeža.

[...]“

8 Člen 17 Direktive 2006/123, naslovljen „Dodatna odstopanja v zvezi s svobodo opravljanja storitev“, določa:

„Člen 16 se ne uporablja za:

[...]

(11) avtorske pravice, sorodne pravice [...]“

Češko pravo

9 V skladu s členom 23 zakona št. 121/2000 o avtorski pravici (v nadaljevanju: zakon o avtorski pravici), kakor je veljal med spornim obdobjem v postopku v glavni stvari, je radijsko ali televizijsko oddajanje dela opredeljeno kot dajanje na voljo dela, ki se oddaja prek radia ali televizije, z napravo, ki je tehnično primerna za sprejem radijskega ali televizijskega oddajanja. Vendar se za tako oddajanje ne šteje dajanje na voljo dela pacientom med izvajanjem zdravstvene oskrbe v ustanovah, ki opravljajo take storitve.

- 10 Člen 98 zakona o avtorski pravici kolektivno upravljanje avtorskih pravic pogojuje z izdajo dovoljenja. Na podlagi odstavka 6(c) tega člena lahko pristojno ministrstvo dodeli tako dovoljenje, samo če še nobena druga oseba nima dovoljenja za izvrševanje te pravice v zvezi s tem predmetom varstva in, če gre za delo, za izvrševanje te pravice za to vrsto dela.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 11 Organizacija OSA od družbe Léčebné lázně zahteva plačilo 546.995 čeških kron (CZK) z zamudnimi obrestmi, ker je v spornem obdobju od 1. maja 2008 do 31. decembra 2009 brez sklenitve licenčne pogodbe z organizacijo OSA v sobe svojih zdravilišč namestila televizijske in radijske naprave, prek katerih je svojim pacientom dajala na voljo dela, ki jih upravlja organizacija OSA. Ta meni, da je člen 23 zakona o avtorski pravici v delu, v katerem določa izjemo od plačila nadomestil za uporabo avtorskih del za zdravstvene ustanove, ki ponujajo zdravstveno oskrbo, v nasprotju z Direktivo 2001/29.
- 12 Družba Léčebné lázně trdi, da zanjo velja izjema, ki jo določa navedeni člen 23, in izpodbija trditev, da je ta določba v nasprotju z Direktivo 2001/29. Če bi bilo vseeno treba ugotoviti tako kršitev, pa dodaja, da se na to direktivo ni mogoče sklicevati v sporih med posamezniki.
- 13 Poleg tega družba Léčebné lázně trdi, da organizacija OSA zlorablja monopolni položaj na trgu, saj je znesek nadomestil v skladu z njenimi tarifami nesorazmerno visok v primerjavi z nadomestili, ki jih za enako uporabo avtorskih del zaračunavajo kolektivne organizacije za upravljanje avtorskih pravic (v nadaljevanju: kolektivne organizacije) v sosednjih državah, zaradi česar se slabšata njen položaj na trgu in možnost konkuriranja zdraviliščem v sosednjih državah. Njeno ustanovo naj bi obiskovale tuje stranke, v njej pa naj bi se sprejemal tudi signal tujih radijskih in televizijskih postaj. Trdi, da je svoboda opravljanja storitev omejena in da bi bilo v njenem interesu skleniti licenčno pogodbo s kolektivno organizacijo iz druge države članice, ki zaračunava nižja nadomestila za uporabo avtorskih del.
- 14 V teh okoliščinah je Krajský soud v Plzni prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba Direktivo [2001/29] razlagati tako, da je izjema, na podlagi katere avtorji niso upravičeni do nadomestila za priobčitev njihovih del z oddajanjem po televiziji ali radiu prek televizijskih ali radijskih sprejemnikov pacientom v sobah v zdravilišču, ki je podjetje, v nasprotju s členoma 3 in 5[, zlasti s členom 5(2)(e), (3)(b) in (5)]?
2. Ali je vsebina teh določb direktive, ki se nanašajo na zgoraj navedeno uporabo dela, dovolj brezpogojna in jasna, da se lahko [kolektivne] organizacije [...] nanje sklicujejo pred nacionalnimi sodišči v sporu med posamezniki, če država [članica Direktive 2001/29] ni pravilno prenesla v nacionalno pravo?
3. Ali je treba člen 56 [PDEU] in naslednje in člen 102 [PDEU] (ali glede na okoliščine primera člen 16 Direktive 2006/123 [...]) razlagati tako, da nasprotujejo uporabi pravil nacionalnega prava, s katerimi je izvajanje kolektivnega upravljanja avtorskih pravic na ozemlju države [članice] prepuščeno le eni (monopolni) kolektivni organizaciji [...] in tako prejemnikom storitev ni dovoljeno, da svobodno izberejo kolektivno organizacijo iz druge države članice [...]?”

Ponovno odprtje ustnega postopka

- 15 Družba Léčebné lázně je z vloge, vloženo v sodnem tajništvu Sodišča 16. decembra 2013, Sodišču predlagala sprejetje „ukrepov procesnega vodstva in pripravljalnih ukrepov“, ki vključujejo predložitev sodbe z dne 14. maja 2013 Městský soud v Praze, in to sodbo priložila k navedeni vlogi. Z njim je družba Léčebné lázně predlagala tudi ponovno odprtje ustnega postopka. Ta predlog je obrazložen s tem, da naj bi bila navedena sodba povezana s tretjim vprašanjem, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, in s tem, da po mnenju družbe Léčebné lázně točki 28 in 29 sklepnih predlogov generalne pravobranilke vsebujeta napačne trditve.
- 16 Glede na vsebino navedenega predloga je treba tega v trenutni fazi postopka šteti za predlog za ponovno odprtje ustnega postopka v smislu člena 83 Poslovnika Sodišča.
- 17 Sodišče lahko po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, zlasti če meni, da zadeva ni dovolj razjasnjena, ali če stranka po koncu ustnega dela postopka navede novo dejstvo, ki je odločilno za odločitev Sodišča, ali če je v zadevi treba odločiti na podlagi trditve, o kateri stranke ali zainteresirani subjekti iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije niso razpravljali.
- 18 Glede tega je treba najprej poudariti, da so o prvem vprašanju, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, na katero se nanašata točki 28 in 29 sklepnih predlogov generalne pravobranilke, zainteresirani subjekti obširno razpravljali pred Sodiščem. V teh okoliščinah Sodišče meni, da ima na voljo vse potrebne elemente za odgovor na to vprašanje.
- 19 Dalje, odločitve, ki jo je sprejelo Městský soud v Praze, ni mogoče šteti za novo dejstvo, ki je odločilno za odgovor, ki ga mora Sodišče podati na tretje vprašanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče.
- 20 Nazadnje se ne zatrejuje, da je treba v tej zadevi razsoditi na podlagi trditve, o kateri naj stranke pred Sodiščem ne bi razpravljale.
- 21 Predlog za ponovno odprtje ustnega postopka je torej treba po opredelitvi generalne pravobranilke zavrniti.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 22 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, ki izključuje pravico avtorjev do dovoljevanja ali prepovedovanja priobčitve njihovih del, ki jo zdravilišče, ki posluje kot podjetje, opravlja z namernim oddajanjem signala prek televizijskih in radijskih sprejemnikov v sobah pacientov v tej ustanovi. Poleg tega se sprašuje, ali lahko člen 5(2)(e), (3)(b) in (5) te direktive v takih okoliščinah vpliva na razlago prvnavedene odločbe.
- 23 Glede tega je treba poudariti, da je glavni cilj Direktive 2001/29 vzpostavitev visoke stopnje varstva avtorjev, kar jim omogoči ustrezno plačilo za uporabo njihovih del, še posebej pri priobčitvi javnosti. Torej je treba pojem „priobčitev javnosti“ iz člena 3(1) te direktive razumeti široko, kot je poleg tega izrecno navedeno v uvodni izjavi 23 te direktive (sodba z dne 7. marca 2013 v zadevi ITV Broadcasting in drugi, C-607/11, točka 20 in navedena sodna praksa).

- 24 Kot pa pravilno trdijo organizacija OSA, češka vlada in Evropska komisija, je treba šteti, da gre za „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29, če upravljavec zdravilišča, kakršno je to v postopku v glavni stvari, s posredovanjem sprejetega signala, ki je nosilec varovanih del, v sobe tega zdravilišča svojim pacientom omogoči dostop do del, ki se oddajajo radiodifuzno prek televizijskih ali radijskih sprejemnikov.
- 25 Najprej je treba namreč pojem „priobčitev“ razlagati tako, da se nanaša na kateri koli prenos varovanih del, ne glede na uporabljeno sredstvo ali tehnološki proces (sodba z dne 4. oktobra 2011 v združenih zadevah Football Association Premier League in drugi, C-403/08 in C-429/08, ZOdl., str. I-9083, točka 193).
- 26 Upravljavec zdravilišča torej izvede priobčitev, če zavestno posreduje varovana dela s prostovoljnim oddajanjem signala prek televizijskih ali radijskih sprejemnikov v sobah pacientov te ustanove (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točka 196, in sodbo z dne 15. marca 2012 v zadevi Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, točka 40).
- 27 Nato je treba opozoriti, da pojem „javnost“, na katero se sklicuje člen 3(1) Direktive 2001/29, zajema nedoločeno število morebitnih naslovnikov, pri tem pa mora biti število oseb dovolj veliko (zgoraj navedena sodba ITV Broadcasting in drugi, točka 32).
- 28 Natančneje, pri zadnjem merilu je treba upoštevati kumulativni učinek dajanja del na voljo potencialnim naslovnikom. Glede tega je zlasti pomembno vprašanje, koliko oseb ima dostop do istega dela sočasno in zaporedno (sodba z dne 7. decembra 2006 v zadevi SGAE, C-306/05, ZOdl., str. I-11519, točka 39, in zgoraj navedena sodba ITV Broadcasting in drugi, točka 33).
- 29 Kot pa je generalna pravobranilka poudarila v točki 28 sklepnih predlogov, je v zdravilišču lahko hkrati in zaporedno nastanjeno nedoločeno, a dokaj veliko število oseb, ki lahko sprejemajo oddaje v svoji sobi.
- 30 V nasprotju s trditvami družbe Léčebné lázně zgolj okoliščina, da so pacienti v zdravilišču na splošno nastanjeni dlje kot stranke v hotelu, ne more omajati te ugotovitve, saj lahko dajanje del na voljo takim pacientom zaradi svojih kumulativnih učinkov vedno vključuje dokaj veliko število oseb.
- 31 Opozoriti je treba tudi, da mora biti delo – zato da je zajeto s pojmom „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29 – posredovano tudi novi javnosti, to je javnosti, ki je imetniki varovanih del niso upoštevali, ko so dovolili njihovo uporabo za priobčitev začetni javnosti (zgoraj navedena sodba Football Association Premier League in drugi, točka 197 in navedena sodna praksa).
- 32 Tako kot stranke v hotelu pa pacienti v zdravilišču pomenijo tako novo javnost. Zdravilišče je namreč subjekt, ki ob popolnem zavedanju posledic svojega ravnanja pacientom omogoča dostop do varovanih del. Brez tega ravnanja ti pacienti načeloma ne bi mogli spremljati oddajanega dela (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo SGAE, točki 41 in 42).
- 33 Iz tega je razvidno, da to, da zdravilišče, kakršno je to v postopku v glavni stvari, priobči varovana dela z zavestnim oddajanjem signala prek televizijskih ali radijskih sprejemnikov v sobah pacientov te ustanove, pomeni „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29.
- 34 Te razlage ne omaje trditev družbe Léčebné lázně, da ima dejanje priobčitve, kakršno je to v postopku v glavni stvari, enake značilnosti kot priobčitev varovanih del, ki jo opravi zobozdravnik v svoji zobozdravstveni ordinaciji, glede katere je Sodišče v sodbi z dne 15. marca 2012 v zadevi SCF (C-135/10) razsodilo, da ni zajeta s pojmom „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29.

- 35 Glede tega zadostuje opozorilo, da načela iz zgoraj navedene sodbe SCF niso upoštevana v obravnavani zadevi, saj se ta ne nanaša na avtorsko pravico iz člena 3(1) Direktive 2001/29, temveč na pravico izvajalcev in proizvajalcev fonogramov do nadomestila, določeno v členu 8(2) Direktive Sveta 92/100/EGS z dne 19. novembra 1992 o pravici dajanja v najem in pravici posojanja ter o določenih pravicah, sorodnih avtorski, na področju intelektualne lastnine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 120).
- 36 Ker priobčitev varovanih del, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, pomeni „priobčitev javnosti“ v smislu člena 3(1) Direktive 2001/29, mora nacionalna ureditev, kot izhaja iz besedila te določbe, določati izključno pravico avtorjev, da dovolijo ali prepovedo to priobčitev javnosti, razen če je zajeta z izjemo ali omejitvijo, določeno z Direktivo 2001/29.
- 37 Glede tega je treba zlasti proučiti, ali taka izjema ali omejitev lahko temelji na členu 5(2)(e), (3)(b) in (5) navedene direktive, na katerega se predložitveno sodišče izrecno sklicuje.
- 38 Najprej je treba glede člena 5(2)(e) Direktive 2001/29 poudariti, da ta določba, kot izhaja iz njenega besedila, zgolj utemeljuje izjemo ali omejitev pravice reproduciranja iz člena 2 te direktive. Ne more torej utemeljevati izjeme ali omejitve izključne pravice avtorjev, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčitve njihovih del javnosti, iz člena 3(1) iste direktive.
- 39 Dalje, člen 5(3)(b) Direktive 2001/29 državam članicam dovoljuje, da določijo izjeme in omejitve pravic iz člena 3 te direktive, če gre za uporabo v korist invalidov, ki je neposredno povezana z invalidnostjo in je nekomercialne narave, v obsegu, ki ga zahteva posamična oblika invalidnosti. Na podlagi nobenega elementa v spisu, predloženem sodišču, pa ni mogoče šteti, da so vsi pogoji iz prvonavedene določbe izpolnjeni v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.
- 40 Nazadnje, člen 5(5) Direktive 2001/29 ne določa izjem ali omejitev, ki jih lahko države članice določijo za pravice iz, med drugim, člena 3(1) te direktive, temveč zgolj pojasnjuje obseg izjem in omejitev iz prejšnjih odstavkov prvonavedene določbe.
- 41 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, ki izključuje pravico avtorjev do dovoljevanja ali prepovedovanja priobčitve njihovih del, ki jo zdravilišče, ki posluje kot podjetje, opravlja z namernim oddajanjem signala prek televizijskih in radijskih sprejemnikov v sobah pacientov v tej ustanovi. Člen 5(2)(e), (3)(b) in (5) te direktive ne more vplivati na to razlago.

Drugo vprašanje

- 42 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 3(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se lahko kolektivna organizacija nanj sklicuje v sporu med posamezniki, da bi preprečila uporabo ureditve države članice, ki je v nasprotju s to določbo.
- 43 Glede tega je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso celo jasne, natančne in nepogojne določbe direktive, ki posameznikom daje pravice ali jim nalaga obveznosti, ni mogoče uporabiti v okviru spora, ki poteka izključno med posamezniki (sodba z dne 15. januarja 2014 v zadevi Association de médiation sociale, C-176/12, točka 36 in navedena sodna praksa).
- 44 Vendar je Sodišče razsodilo, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, ki poteka izključno med posamezniki, pri uporabi predpisov notranjega prava upoštevati vsa pravila nacionalnega prava in jih razlagati, če je to mogoče, v smislu besedila in namena te direktive, da bi tako prišlo do rešitve, ki je v skladu z njenim ciljem (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Association de médiation sociale, točka 38 in navedena sodna praksa).

- 45 Vendar je Sodišče pojasnilo, da je to načelo skladne razlage nacionalnega prava v neki meri omejeno. Tako je obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi in uporabi upoštevnihih pravil nacionalnega prava sklicuje na vsebino direktive, omejena s splošnimi pravnimi načeli in ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem* (zgoraj navedena sodba Association de médiation sociale, točka 39 in navedena sodna praksa).
- 46 Poleg tega je treba, ker se predložitveno sodišče s sklicevanjem na sodbo z dne 12. julija 1990 v zadevi Foster in drugi (C-188/89, Recueil, str. I-3313) pri obrazložitvi svojega drugega vprašanja sprašuje o dejanski naravi kolektivne organizacije, kakršna je OSA, dodati, da se taka kolektivna organizacija prav tako ne more sklicevati na člen 3(1) Direktive 2001/29, da ne bi uporabila ureditve države članice, ki je v nasprotju s to določbo, če je treba to organizacijo obravnavati kot odraz države.
- 47 Če bi bilo namreč tako, v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, ne bi šlo za položaj, v katerem se posameznik proti državi članici sklicuje na neposredni učinek določbe direktive, temveč za obraten položaj. V skladu z ustaljeno sodno prakso pa direktiva sama za posameznika ne more ustvarjati obveznosti in se torej nanjo proti njemu ni mogoče sklicevati (sodba z dne 24. januarja 2012 v zadevi Dominguez, C-282/10, točka 37 in navedena sodna praksa).
- 48 Glede na zgoraj navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 3(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da se kolektivna organizacija nanj ne more sklicevati v sporu med posamezniki, da bi preprečila uporabo ureditve države članice, ki je v nasprotju s to določbo. Nacionalno sodišče, ki odloča o takem sporu, pa mora navedeno ureditev razlagati, če je to mogoče, ob upoštevanju besedila in namena te določbe, da bi prišlo do rešitve, ki je v skladu z njenim ciljem.

Tretje vprašanje

Dopustnost

- 49 Organizacija OSA ter češka in avstrijska vlada dvomita o dopustnosti tretjega vprašanja. Iz predložitvene odločbe naj namreč ne bi bilo razvidno, da je želela družba Léčebné lázně skleniti pogodbo s kolektivno organizacijo iz druge države članice. Prav tako naj odgovor na tretje vprašanje nikakor ne bi vplival na rešitev spora o glavni stvari. Kakršen koli bo ta odgovor, družba Léčebné lázně z njim ne more biti oproščena obveznosti izplačila spornega nadomestila organizaciji OSA.
- 50 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je mogoče predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo nacionalno sodišče, razglasiti za nedopusten, le če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, potrebnih za to, da bi lahko koristno odgovorilo na predložena vprašanja (glej zlasti sodbo z dne 29. marca 2012 v zadevi Belvedere Costruzioni, C-500/10, točka 16 in navedena sodna praksa).
- 51 Iz predložitvene odločbe pa je razvidno, da se družba Léčebné lázně sklicuje na določbe, ki so navedene v tretjem vprašanju, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, da bi nasprotovala domnevno previsokim nadomestilom, ki jih zahteva organizacija OSA, v primerjavi s tistimi, ki jih zahtevajo kolektivne organizacije v sosednjih državah.
- 52 V teh okoliščinah ni očitno, da tretje vprašanje nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora v postopku v glavni stvari ali da je problem hipotetičen.
- 53 Tretje vprašanje je zato dopustno.

Vsebinska presoja

- 54 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 16 Direktive 2006/123 ter člena 56 PDEU in/ali 102 PDEU razlagati tako, da nasprotujejo ureditvi države članice, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katero je kolektivno upravljanje avtorskih pravic na nekaterih varovanih delih na njenem ozemlju prepuščeno le eni kolektivni organizaciji in je tako uporabniku takih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari, preprečena uporaba storitev kolektivne organizacije iz druge države članice.
- 55 Organizacija OSA zanika, da navedena ureditev uporabniku varovanih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari, preprečuje uporabo storitev kolektivne organizacije iz druge države članice.
- 56 Vendar se Sodišču ni treba izreči o tem. Za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalna sodišča postavijo v pravnem in dejanskem okviru, ki so ga pristojna opredeliti sama in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša, namreč velja domneva upoštevnosti (sodba z dne 22. junija 2010 v združenih zadevah Melki in Abdeli, C-188/10 in C-189/10, ZOdl., str. I-5667, točka 27 in navedena sodna praksa).

– Uvodne ugotovitve

- 57 Ker se tako člen 16 Direktive 2006/123 kot člen 56 PDEU in naslednji nanašajo na svobodo opravljanja storitev, je treba proučiti, ali je mogoče šteti, da kolektivna organizacija, kakršna je OSA, opravlja storitev za uporabnika varovanih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari. Organizacija OSA in vlade, ki so Sodišču predložile stališča, menijo, da ni tako.
- 58 Glede tega je treba poudariti, da pojem „storitev“, kot je razvidno iz člena 4, točka 1, Direktive 2006/123, ustreza tistemu iz člena 57 PDEU.
- 59 Za dejavnosti kolektivnih organizacij pa veljajo določbe člena 56 PDEU in naslednjih, ki se nanašajo na svobodo opravljanja storitev (glej v tem smislu sodbe z dne 25. oktobra 1979 v zadevi Greenwich Film Production, 22/79, Recueil, str. 3275, točka 12; z dne 2. marca 1983 v zadevi GVL proti Komisiji, 7/82, Recueil, str. 483, točka 38, in z dne 20. oktobra 1993 v združenih zadevah Phil Collins in drugi, C-92/92 in C-326/92, Recueil, str. I-5145, točka 24).
- 60 Tako pa ni le pri razmerju med kolektivno organizacijo in imetnikom avtorskih pravic, kot izhaja iz sodne prakse, navedene v prejšnji točki, temveč tudi pri razmerju med kolektivno organizacijo, kot je OSA, in uporabnikom varovanih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari.
- 61 Taka kolektivna organizacija temu uporabniku olajšuje pridobitev dovoljenja za uporabo varovanih del in plačilo nadomestil, ki jih mora plačati imetnikom avtorskih pravic, tako da je treba šteti, da opravlja storitev tudi za tega uporabnika.
- 62 Glede tega tudi ni pomembno, kot pravilno trdi Komisija, ali to kolektivno organizacijo za navedeno storitev plačujejo imetniki avtorskih pravic ali uporabnik varovanih del. Člen 57 PDEU namreč ne zahteva, da opravljeno storitev plačajo tisti, ki imajo od nje korist (sodba z dne 26. aprila 1988 v zadevi Bond van Adverteerders in drugi, 352/85, Recueil, str. 2085, točka 16).
- 63 Iz tega je razvidno, da je treba šteti, da kolektivna organizacija, kot je OSA, za uporabnika varovanih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari, opravlja „storitev“ tako v smislu člena 4, točka 1, Direktive 2006/123 kot v smislu člena 57 PDEU.

– Razlaga člena 16 Direktive 2006/123

- 64 Glede vprašanja, ali se člen 16 Direktive 2006/123 uporablja za tako storitev, je treba najprej poudariti, da se navedeni člen 16 v skladu s členom 17, točka 11, te direktive ne uporablja za avtorske in sorodne pravice.
- 65 Kot pa je generalna pravobranilka poudarila v točki 64 sklepnih predlogov, je treba, ker je iz področja uporabe člena 16 Direktive 2006/123 mogoče izključiti samo storitve, člen 17, točka 11, te direktive razlagati tako, da storitev iz točke 63 te sodbe, ki se nanaša na avtorske pravice, izključuje iz področja uporabe prvonavedene določbe.
- 66 Iz tega je razvidno, da člen 16 Direktive 2006/123, ker se ne uporabi, ne nasprotuje ureditvi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.

– Razlaga člena 56 PDEU

- 67 Kot je razvidno iz predložitvene odločbe, lahko ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, zdravilišču, kakršno je to v postopku v glavni stvari, prepreči, da bi kot uporabnik varovanih del uporabljalo storitve kolektivne organizacije iz druge države članice.
- 68 Ker je taka storitev čezmejna, se uporabi člen 56 PDEU (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Bond van Adverteerders in drugi, točka 15).
- 69 Poleg tega ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki v praksi prepoveduje opravljanje take storitve, pomeni omejitev svobode opravljanja storitev (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točka 85).
- 70 Tako omejitev je mogoče utemeljiti samo, če ustreza nujnim razlogom v splošnem interesu, če je primerna za uresničitev svojega cilja, ki je v splošnem interesu, in če ne prekoračuje okvirov, ki so potrebni za njegovo doseganje (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točka 93).
- 71 Kot pravilno trdijo organizacija OSA, vlade, ki so Sodišču predložile stališča, in Komisija, je varstvo pravic intelektualne lastnine nujni razlog v splošnem interesu (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Football Association Premier League in drugi, točka 94 in navedena sodna praksa).
- 72 Poleg tega je treba šteti, da je ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katero se za upravljanje avtorskih pravic na kategoriji varovanih del na ozemlju zadevne države članice podeljuje monopol kolektivni organizaciji, kot je OSA, primerna za varstvo pravic intelektualne lastnine, ker lahko omogoča učinkovito upravljanje teh pravic in učinkovit nadzor nad njihovim spoštovanjem na tem ozemlju.
- 73 Glede vprašanja, ali taka ureditev ne prekoračuje tistega, kar je potrebno za doseg cilja varstva pravic intelektualne lastnine, je treba poudariti, kot je razvidno iz stališč, predloženih Sodišču, da ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, spada v okvir ozemeljskega varstva avtorskih pravic, kamor spadajo tudi pogodbe o vzajemnem zastopanju.
- 74 S temi pogodbami, ki jih kolektivne organizacije sklepajo med seboj, si te vzajemno zaupajo pravico do podeljevanja – na ozemlju, za katerega so odgovorne – dovoljenj, zahtevanih za vsako javno izvajanje del, varovanih z avtorskimi pravicami članov drugih organizacij, in do določanja nekaterih pogojev za ta dovoljenja v skladu z zakoni, ki veljajo na zadevnem ozemlju (glej v tem smislu sodbi z dne 13. julija 1989 v zadevi Tournier, 395/87, Recueil, str. 2521, točka 17, in v združenih zadevah Lucazeau in drugi, 110/88, 241/88 in 242/88, Recueil, str. 2811, točka 11).

- 75 Glede tega je Sodišče že razsodilo, da je namen pogodb o vzajemnem zastopanju med kolektivnimi organizacijami med drugim to, da se jim omogoči, da se za varstvo svoje zbirke v drugi državi članici oprejo na organizacijo, ki jo ustanovi kolektivna organizacija, ki tam opravlja svoje dejavnosti, ne da bi morali tej organizaciji dodati svoje mreže pogodb z uporabniki in preglede na kraju samem (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Tournier, točka 19, in Lucazeau in drugi, točka 13).
- 76 Iz stališč, predloženih Sodišču, pa v zvezi s priobčitvijo, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ni razvidno, da bi, kot je trenutno določeno v pravu Unije, obstajala druga metoda, s katero bi bilo mogoče doseči enako raven varstva avtorskih pravic kot z metodo, ki temelji na ozemeljskem varstvu teh pravic in torej tudi njihovem ozemeljskem nadzoru, v okviru, v katerega spada ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari.
- 77 V preostalem je bilo iz razprave pred Sodiščem razvidno, da bi to, da bi se v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, uporabniku varovanih del dovolila svobodna izbira katere koli kolektivne organizacije s sedežem na ozemlju Unije za pridobitev dovoljenja za uporabo varovanih del in plačevanje nadomestil, ki jih dolguje, v sedanjem stanju prava Unije povzročilo velike težave z nadzorom nad uporabo teh del in plačevanjem dolgovanih nadomestil.
- 78 V teh okoliščinah ni mogoče ugotoviti, da ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki uporabniku varovanih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari, preprečuje uporabo storitev kolektivne organizacije iz druge države članice, prekoračuje to, kar je potrebno za doseg cilja varstva avtorskih pravic.
- 79 Glede na zgoraj navedeno je treba člen 56 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje taki ureditvi.

– Razlaga člena 102 PDEU

- 80 Prvič, opozoriti je treba, da je kolektivna organizacija, kakršna je OSA, podjetje, za katero se uporablja člen 102 PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 21. marca 1974 v zadevi BRT in Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, t. i. „BRT II“, 127/73, Recueil, str. 313, točki 6 in 7).
- 81 Drugič, člen 106(2) PDEU, ki vsebuje posebna pravila, ki se uporabljajo za podjetja, ki so med drugim pooblaščen za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena, ne preprečuje uporabe člena 102 PDEU za kolektivno organizacijo, kot je OSA. Taka kolektivna organizacija, ki je država ni pooblastila za neko nalogo in ki upravlja zasebne interese, čeprav gre za zakonsko varovane pravice intelektualne lastnine, namreč ne more spadati na področje uporabe prvonavedene določbe (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi BRT II, točka 23, in GVL proti Komisiji, točka 32).
- 82 Ureditev, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, pa je lahko zajeta s členom 106(1) PDEU. Taka ureditev namreč povzroči, da se kolektivni organizaciji, kot je OSA, podelijo izključne pravice za upravljanje avtorskih pravic na neki kategoriji varovanih del na ozemlju zadevne države članice, s čimer je tako drugim podjetjem preprečeno opravljanje zadevne gospodarske dejavnosti na istem ozemlju (glej v tem smislu sodbo z dne 25. oktobra 2001 v zadevi Ambulanz Glöckner, C-475/99, Recueil, str. I-8089, točka 24).
- 83 Glede razlage člena 102 PDEU v teh okoliščinah v skladu z ustaljeno sodno prakso to, da se s podelitvijo izključnih pravic v smislu člena 106(1) PDEU ustvari prevladujoč položaj, ni neskladno s členom 102 PDEU. Država članica krši prepoved, ki jo določata ti določbi, le če začne zadevno podjetje zaradi samega izvrševanja izključnih pravic, ki so mu bile podeljene, zlorabljati svoj prevladujoči položaj ali če bi zaradi teh pravic lahko nastal položaj, v katerem bi to podjetje izvajalo tako zlorabo (sodba z dne 3. marca 2011 v zadevi AG2R Prévoyance, C-437/09, ZOdl., str. I-973, točka 68 in navedena sodna praksa).

- 84 Zato to, da država članica kolektivni organizaciji, kot je OSA, za upravljanje avtorskih pravic na kategoriji varovanih del podeljuje monopol na ozemlju zadevne države članice, ni v nasprotju s členom 102 PDEU.
- 85 Kot pa je razvidno iz predložitvene odločbe, je tretje vprašanje namenjeno temu, da se predložitvenemu sodišču omogoči, da odloči o trditvi, ki jo je podala družba Léčebné lázně v postopku v glavni stvari, da so nadomestila, ki jih zahteva organizacija OSA, nesorazmerno visoka v primerjavi z nadomestili, ki jih zahtevajo kolektivne organizacije v sosednjih državah.
- 86 Glede tega je treba ugotoviti, da ima kolektivna organizacija, kakršna je OSA, ki ima na ozemlju države članice monopol nad upravljanjem avtorskih pravic na neki kategoriji varovanih del, prevladujoč položaj na znatnem delu notranjega trga v smislu člena 102 PDEU (glej v tem smislu sodbo z dne 11. decembra 2008 v zadevi Kanal 5 in TV 4, C-52/07, ZOdl., str. I-9275, točka 22).
- 87 Če pa bi se izkazalo, da taka kolektivna organizacija za svoje storitve vsiljuje tarife, ki so precej višje od tarif v drugih državah članicah, in če je bila primerjava ravni tarif narejena na enotni podlagi, bi se morala ta razlika pojmovati kot indic za zlorabo prevladujočega položaja v smislu člena 102 PDEU. V tem primeru bi morala zadevna kolektivna organizacija utemeljiti razliko z objektivnimi odstopanji med položajem v zadevni državi članici in položajem, ki prevladuje v vseh drugih državah članicah (glej v tem smislu zgoraj navedeni sodbi Tournier, točka 38, in Lucazeau in drugi, točka 25).
- 88 Prav tako bi lahko šlo za tako zlorabo pri uporabi pretirane cene brez razumne povezave z ekonomsko vrednostjo opravljene storitve (zgoraj navedena sodba Kanal 5 in TV 4, točka 28).
- 89 Poleg tega bi bila, če bi bila taka zloraba podana in bi jo bilo mogoče pripisati ureditvi, ki se uporablja za to kolektivno organizacijo, navedena ureditev v nasprotju s členoma 102 PDEU in 106(1) PDEU, kot je razvidno iz sodne prakse, navedene v točki 83 te sodbe.
- 90 Predložitveno sodišče mora po potrebi preveriti, ali je tak položaj podan v postopku v glavni stvari.
- 91 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 16 Direktive 2006/123 ter člena 56 PDEU in 102 PDEU razlagati tako, da ne nasprotujejo ureditvi države članice, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katero je kolektivno upravljanje avtorskih pravic na nekaterih varovanih delih na njenem ozemlju prepuščeno le eni kolektivni organizaciji in je tako uporabniku takih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari, preprečena uporaba storitev kolektivne organizacije iz druge države članice.
- 92 Člen 102 PDEU pa je treba razlagati tako, da to, da prvonavedena kolektivna organizacija za svoje storitve vsiljuje tarife, ki so precej višje od tarif v drugih državah članicah, če je bila primerjava ravni tarif narejena na enotni podlagi, ali da uporablja pretirane cene brez razumne povezave z ekonomsko vrednostjo opravljene storitve, pomeni indic za zlorabo prevladujočega položaja.

Stroški

- 93 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Člen 3(1) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, ki izključuje pravico avtorjev do**

dovoljevanja ali prepovedovanja priobčitve njihovih del, ki jo zdravilišče, ki posluje kot podjetje, opravlja z namernim oddajanjem signala prek televizijskih in radijskih sprejemnikov v sobah pacientov v tej ustanovi. Člen 5(2)(e), (3)(b) in (5) te direktive ne more vplivati na to razlago.

2. Člen 3(1) Direktive 2001/29 je treba razlagati tako, da se kolektivna organizacija za upravljanje avtorskih pravic nanj ne more sklicevati v sporu med posamezniki, da bi preprečila uporabo ureditve države članice, ki je v nasprotju s to določbo. Nacionalno sodišče, ki odloča o takem sporu, pa mora navedeno ureditev razlagati, če je to mogoče, ob upoštevanju besedila in namena te določbe, da bi prišlo do rešitve, ki je v skladu z njenim ciljem.
3. Člen 16 Direktive 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu ter člena 56 PDEU in 102 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo ureditvi države članice, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katero je kolektivno upravljanje avtorskih pravic na nekaterih varovanih delih na njenem ozemlju prepuščeno le eni kolektivni organizaciji in je tako uporabniku takih del, kot je zdravilišče v postopku v glavni stvari, preprečena uporaba storitev kolektivne organizacije iz druge države članice.

Člen 102 PDEU pa je treba razlagati tako, da to, da prvonavedena kolektivna organizacija za upravljanje avtorskih pravic za svoje storitve vsiljuje tarife, ki so precej višje od tarif v drugih državah članicah, če je bila primerjava ravni tarif narejena na enotni podlagi, ali da uporablja pretirane cene brez razumne povezave z ekonomsko vrednostjo opravljene storitve, pomeni indic za zlorabo prevladujočega položaja.

Podpisi